

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ
ВІДНОСИН ІМ. Б.Д. ГАВРИЛИШИНА**

Кафедра міжнародних економічних відносин

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для виконання комплексного практичного
індивідуального завдання з дисципліни
«БІРЖОВА СПРАВА»**

для студентів денної форми навчання
ступінь вищої освіти «Бакалавр»

*спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність», 292 «Міжнародні економічні відносини»*

**Тернопіль
2020**

Методичні рекомендації для виконання комплексного практичного індивідуального завдання з дисципліни «Біржова справа» для студентів денної форми навчання спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 292 «Міжнародні економічні відносини» ступінь вищої освіти «бакалавр» / Болквадзе Н.І. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 13 с.

Укладач: **Болквадзе Н. І.** к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин ТНЕУ

Рецензенти: **Сивак Р.Б.** директор ТОВ «Інноваційні менеджмент-технології»

Мельник Ю.В. к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин ТНЕУ

Розглянуто

*на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин
Протокол №18 від 28 травня 2020 р.*

Розглянуто та схвалено

*групою забезпечення спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
Протокол №8 від 28 травня 2020 р.*

Розглянуто та схвалено

*групою забезпечення спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Протокол №10 від 19 червня 2020 р.*

Рекомендовано до друку

*науково-методичною радою ННІМЕВ ім. Б.Д. Гаврилишина
Протокол №1 від 18 серпня 2020 р.*

1. Мета і завдання комплексного практичного індивідуального завдання

Комплексне практичне індивідуальне завдання студента є формою організації навчального процесу, яка передбачає створення умов для як найповнішої реалізації творчих можливостей студентів через індивідуальний розвиток їх здібностей, науково-дослідницьку і творчу діяльність.

Комплексне практичне індивідуальне завдання реалізується у формі наскрізної практичної задачі, вирішення якої потребує успішного засвоєння змісту дисципліни «Біржова справа» та отримання навиків застосування набутих знань шляхом проведення певних розрахунків, обґрунтування проектів тощо.

Виконання КПЗ є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з дисципліни «Біржова справа».

2. Зміст комплексного практичного індивідуального завдання

КПЗ складається з двох частин, які покликанні сформувати у студента більш глибокі теоретичні та практичні навички з питань біржової справи:

Частина 1 (групова – 50 балів).

Згідно обраного виду бірж (товарна, фондова, FOREX, біржі біткоїн) зробіть аналіз:

- Історії формування бірж;
- Основні умови торгівлі на цих біржах та можливих посередників (брокерів);
- Які нові контракти та послуги з'явилися на цих біржах протягом 2015-2019 рр.;
- Зареєструйтеся на біржі та спробуйте розпочати торгівлю.

Завдання виконується у групах та захищається у формі презентації.

Частина 2 (індивідуальна – 50 балів).

Відповідно до порядкового номера студента у журналі обирається варіант завдання у Додатку Б. Студент має здійснити хеджування ризиків підприємства, яке здійснює закупівлю або реалізацію сировини певного виду.

Для цього потрібно:

1. Визначити та охарактеризувати ризики підприємства.
2. Визначити торговельні майданчики, на яких котируються необхідні контракти.
3. Вибрати одну біржу, яка найбільше відповідає продукту підприємства, дати їй коротку характеристику.
4. Вибрати брокера та визначити рівень комісійних.
5. Провести хеджеву операцію та визначити її результат за наступною схемою:
  - a. визначте ризик, який будете хеджувати;
  - b. визначте позицію, якою будете хеджувати;
  - c. зобразіть схему та визначте результат хеджування;
  - d. визначте витрати на хеджування;
  - e. визначте кінцевий результат хеджування.

3. Критерії оцінювання КПЗ

Форма контролю	Бальна шкала оцінок знань			
	90-100 “відмінно”	75-89 “добре”	60-74 “задовільно”	До 60 “незадовільно”
Самостійність викладу матеріалу	Самостійний виклад	Самостійний виклад	Несамостійний виклад	Несамостійний виклад
Логічність та послідовність викладу матеріалу	Логічний послідовний виклад	Логічний виклад, послідовність відсутня	Частково логічний виклад, послідовність відсутня	Відсутність логічності та послідовності
Відповідність змісту матеріалу темі	Відповідає	Відповідає	Частково відповідає	Не відповідає
Використання нових літературних джерел	Використовується достатньо	Частково використовується	Не використовується	Не використовується
Відповідність КПЗ вимогам щодо оформлення	Відповідає	Відповідає	Частково відповідає	Не відповідає
Використання статистичного матеріалу	Використовується достатньо повно	Частково використовується	Не використовується	Не використовується

4. Графік виконання та здачі КПЗ

Першу частину КПЗ студент повинен виконати та подати на кафедру до проведення залікового модуля № 2, що є підставою для допуску його до здачі цього модуля.

Другу частину КПЗ студент повинен виконати та подати на кафедру до проведення залікового модуля № 3.

5. Орієнтовна структура КПЗ

Завершене КПЗ подається у вигляді скріпленого (зшитого) зошита з титульною сторінкою (Додаток А) і внутрішнім наповненням із зазначенням усіх позицій змісту завдання. Орієнтовна структура КПЗ:

- Титульний лист.
- Зміст.
- Основна частина.
- Висновки.
- Перелік використаної літератури.
- Додатки

6. Список рекомендованих джерел

Законодавча база:

1. Господарський кодекс України із змінами та доповненнями № 2275-VIII від 06.02.2018 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» із змінами та доповненнями 01.10.2018, підстава 2258-VIII URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80>
3. Закон України «Про інвестиційну діяльність від 18.12.2017, підстава - 2059-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
4. Закон України «Про товарну біржу» від 10.12.1991 із змінами та доповненнями від 06.11.2014, підстава - 1206-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12>
5. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» № 2258-VIII від 21.12.2017, ВВР, 2018, № 9, ст.50.
6. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» редакція від 01.07.2018, підстава - 2210-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
7. Податковий кодекс України із змінами та доповненнями № 2530-VIII від 06.09.2018 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
8. Цивільний кодекс України від 04.11.2018 р. № 2581-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Основна:

9. Garner C. A trader's first book on commodities: everything you need to know about futures and options trading before placing a trade. DeCarley Trading, LLC; ed. Edition, 2017. 246 p.
10. J. D. Schwager. Market Wizards, Updated: Interviews With Top Traders. Wiley, 2012. 512 p.
11. Klein L., Dalko V., Wang M. Regulating Competition in Stock Markets: Antitrust Measures to Promote Fairness and Transparency through Investor Protection and Crisis Prevention. John Wiley & Sons, Inc. 2012. 320 p.
12. O'Neil W. J. How to Make Money in Stocks: A Winning System in Good Times and Bad, Fourth Edition. McGraw-Hill Education, 2009. 464 p.
13. Posner E. The Origins of Europe's New Stock Markets. Harvard University Press. 2009. 248 p.
14. Rogers J. Hot Commodities: How Anyone Can Invest Profitably in the World's Best Market. Random House Trade Paperbacks; Reprint edition, 2007. 272 p.
15. Rogers J. Hot Commodities: How Anyone Can Invest Profitably in the World's Best Market. Random House Trade Paperbacks; Reprint edition, 2007. 272 p.
16. Shiller R. J. Irrational Exuberance 3rd edition. Princeton University Press; 3 edition, 2015. 392 p.
17. Берлач А. І. та ін. Організаційно-правові основи біржової діяльності: навч. Посібник. К.: Фенікс, 2000. 336 с.

18. Вебер Д. Тайминг финансовых рынков. Омега-Л, 2010. 386 с.
19. Джон Дж. Мэрфи. Технический анализ фьючерсных рынков: Теория и практика. Альпина Паблишер. 2019. 610с.
20. Мэрфи Д.Д. Технический анализ фьючерсных рынков: Теория и практика. Альпина Бизнес Букс, 2018. 610 с.
21. Найман Е.Л. Малая энциклопедия трейдера. Альпина Бизнес Букс, 2018. 462с.
22. Сохацька О. та ін. Біржова діяльність: Підручник за науковою редакцією О.М. Сохацької. Тернопіль: «Економічна думка ТНЕУ», 2014. 655с.
23. Сохацька та ін. Фінансовий інжиніринг: навчальний посібник. К.: Кондор, 2011. 660 с.
24. Сохацька О., Роговська-Іщук І., Вінницький С. Фундаментальний та технічний аналіз цін товарних та фінансових ринків. К.: Кондор, 2012. 305 с.
25. Степанов В.М., Пішеніна Т.І. Біржова діяльність: навч. посібн. для дистанційного навчання. Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини "Україна". Інститут дистанційного навчання. К.: Університет "Україна", 2007. 300с.

Взірець оформлення титульного листа

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**КОМПЛЕКСНЕ ПРАКТИЧНЕ
ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
з дисципліни
«БІРЖОВА СПРАВА»**

Виконав: студент групи МЕВ-41
Іванов Іван Іванович

Перевірив:
к.е.н., доцент
Болквадзе Наталія Іванівна

Тернопіль –2020

Завдання для виконання другої частини КПЗ

1. Компанія-виробник кіноплівки планує купити 70 тисяч унцій срібла у листопаді. Очікуючи зростання цін, фірма проводить хеджеву операцію на ф'ючерсній біржі. Розрахуйте результати операцій, якщо спотові ціни у квітні на срібло були 21,710 доларів за тройську унцію, а ф'ючерсні ціни на листопадовий контракт 21,855 доларів за тройську унцію. На момент купівлі срібла на реальному ринку ціни становили, відповідно: 22,775 доларів за унцію - спот; 22,995 доларів за унцію - ф'ючерс.

2. Компанія продала 50 тис. барелів нафти, використовуючи в якості форвардної ціни спотову ціну на момент підписання договору. Поставка нафти відбудеться через 5 місяців. Проведіть хеджеву операцію і розрахуйте результати якщо на момент укладання форвардного контракту спотова ціна на нафту становила 101,5 дол./барель, ф'ючерсна 102,4 дол./барель, на момент поставки спотова ціна на нафту становила 108,2 дол./барель, ф'ючерсна 108,9 дол./барель.

3. Продавець та покупець підписали у квітні контракт на поставку у вересні 300 тонн какао. Форвардний контракт було підписано з умовою здійснення поставки за спотовими цінами квітня. Проведіть хеджеву операцію для продавця і розрахуйте результати, якщо в момент підписання контракту ціни були відповідно: спот – 2939,00 дол./тонну, ф'ючерс – 2959,00 дол./тонну, на момент поставки: спот – 2998,00 дол./тонну, ф'ючерс – 3000,00 дол./тонну.

4. 20 квітня торговець купує 450 тисяч фунтів бавовни у фермера по 0,9165 дол. за фунт. Ф'ючерсна ціна грудневого контракту на момент підписання форвардного контракту становить 0,9198 дол. за фунт. 10 грудня спотові ціни на ринку склали 0,9345 дол. за фунт, ф'ючерсні – 0,9386 дол. за фунт. Проведіть хеджеву операцію та розрахуйте результати.

5. Фермер планує зібрати 120 тис. бушелів кукурудзи на початку вересня. Його цільова ціна – 454 центів/бушель. 25 квітня ф'ючерсні котирування грудневого контракту на кукурудзу становлять 462 центів/бушель. Фермер вирішує захеджувати весь врожай. 25 вересня фермер продає свій врожай місцевому елеватору за ціною 487 центів/бушель, ф'ючерсні котирування грудневого контракту на кукурудзу становлять 497 центів/бушель. Проведіть хеджеву операцію та розрахуйте результати.

6. Продавець та покупець підписали у квітні контракт на поставку у вересні 300 тонн кави сорту «Арабіка». Форвардний контракт було підписано з умовою здійснення поставки за спотовими цінами квітня. Проведіть хеджеву операцію для покупця і розрахуйте результати, якщо в момент підписання контракту ціни були відповідно: спот – 1,7225 дол./фунт, ф'ючерс 1,7264 дол./фунт, на момент поставки: спот 1,7512 дол./фунт, ф'ючерс 1,7535 дол./фунт.

7. Кондитерська фабрика планує купити 672 000 фунтів цукру у вересні. Проведіть хеджеву операцію та розрахуйте результат, якщо спотові ціни у квітні на цукор становили 0,1616 доларів за фунт, а ф'ючерсні ціни на жовтневий контракт 0,1690 доларів за фунт. На момент купівлі на реальному ринку ціни становили, відповідно: 0,1887 доларів за фунт - спот; 0,1892 доларів за фунт - ф'ючерс.

8. Ювелірна компанія планує купити 700 тройських унцій золота у листопаді. Очікуючи зростання цін, фірма проводить хеджеву операцію на ф'ючерсній біржі. Розрахуйте результати операцій, якщо спотові ціни у квітні на золото були 1324,7 долари за тройську унцію, а ф'ючерсні ціни на вересневий контракт 1316,9 доларів за тройську унцію. На момент купівлі золота на реальному ринку ціни становили, відповідно: 1221,7 доларів за унцію - спот; 1221,9 доларів за унцію - ф'ючерс.

9. Фермер планує зібрати 120 тис. бушелів кукурудзи на початку вересня. Його цільова ціна – 460 центів/бушель. 25 квітня ф'ючерсні котирування грудневого контракту на кукурудзу становлять 472 центів/бушель. Фермер вирішує захеджувати весь врожай. 25 вересня фермер продає свій врожай місцевому елеватору за ціною 487 центів/бушель, ф'ючерсні котирування грудневого контракту на кукурудзу становлять 491 центів/бушель. Проведіть хеджеву операцію та розрахуйте результати.

10. Ювелірна компанія планує розпродати 400 тройських унцій платини із своїх запасів у вересні. Проведіть хеджеву операцію та розрахуйте результати, якщо спотові ціни у квітні на платину були 1419,4 доларів за тройську унцію, а ф'ючерсні ціни на вересневий контракт 1424,5 доларів за тройську унцію. На момент продажу платини на реальному ринку ціни становили, відповідно: 1391,7 доларів за унцію - спот; 1391,9 доларів за унцію - ф'ючерс.

11. 20 квітня хімічний комбінат купує 900 тройських унцій паладію по 733,85 доларів за тройську унцію. Ф'ючерсна ціна грудневого контракту на момент підписання форвардного контракту становить 735,15 доларів за тройську унцію. 10 грудня спотові ціни на ринку склали 723,3 доларів за тройську унцію, ф'ючерсні – 723,8 доларів за тройську унцію. Проведіть хеджеву операцію та розрахуйте результати.

12. Продавець та покупець підписали у квітні контракт на поставку у вересні 500000 фунтів міді. Форвардний контракт було підписано з умовою здійснення поставки за спотовими цінами квітня. Проведіть хеджеву операцію для покупця і розрахуйте результати, якщо в момент підписання контракту ціни були відповідно: спот – 3,3305 дол./фунт, ф'ючерс 3,3405 дол./фунт, на момент поставки: спот 3,2845 дол./фунт, ф'ючерс 3,2855 дол./фунт.

13. Продавець та покупець підписали у квітні контракт на поставку у вересні 130000 бушелів соєвих бобів. Форвардний контракт було підписано з умовою здійснення поставки за спотовими цінами квітня. Проведіть хеджеву операцію для продавця і розрахуйте результати, якщо в момент підписання контракту ціни були відповідно: спот – 1354 центів/бушель, ф'ючерс 1361

центів/бушель, на момент поставки: спот 1342 центів/бушель, ф'ючерс 1347 центів/бушель.

14. Елеваторник планує закупити 360 тис. бушелів вівса на початку вересня. Його цільова ціна – 428 центів/бушель. 25 квітня ф'ючерсні котирування грудневого контракту на овес становлять 448 центів/бушель. Елеваторник вирішує захеджувати майбутню купівлю. 25 вересня елеваторник купує овес у місцевого фермера за ціною 393 центів/бушель, ф'ючерсні котирування грудневого контракту на кукурудзу становлять 413 центів/бушель. Проведіть хеджеву операцію та розрахуйте результати.

15. Фермер планує продати 375 тонн пальмової олії на початку вересня. Його цільова ціна – 820 дол./тонну. 25 квітня ф'ючерсні котирування жовтневого контракту на пальмову олію становлять 823 дол./тонну. Фермер вирішує захеджувати весь врожай. 25 вересня фермер продає пальмову олію за ціною 806,25 дол./тонну, ф'ючерсні котирування грудневого контракту на пальмову олію становлять 811 дол./тонну. Проведіть хеджеву операцію та розрахуйте результати.

16. 22 квітня компанія купує 280 тис. фунтів свинини по 97,150 центів за фунт. Ф'ючерсна ціна грудневого контракту на момент підписання форвардного контракту становить 97,375 центів за фунт. 10 грудня спотові ціни на ринку склали 93,475 центів за фунт, ф'ючерсні – 93,875 центів за фунт. Проведіть хеджеву операцію та розрахуйте результати.

17. Продавець та покупець підписали у квітні контракт на поставку у вересні 20000 центнерів рису. Форвардний контракт було підписано з умовою здійснення поставки за спотовими цінами квітня. Проведіть хеджеву операцію для покупця і розрахуйте результати, якщо в момент підписання контракту ціни були відповідно: спот – 15,775 центів/центнер, ф'ючерс 15,855 центів/центнер, на момент поставки: спот 16,370 центів/центнер, ф'ючерс 16,885 центів/центнер.

18. Продавець та покупець підписали у квітні контракт на поставку у вересні 232000 галонів етанолу. Форвардний контракт було підписано з умовою здійснення поставки за спотовими цінами квітня. Проведіть хеджеву операцію для продавця і розрахуйте результати, якщо в момент підписання контракту ціни були відповідно: спот – 2,101 дол./галон, ф'ючерс 2,252 дол./галон, на момент поставки: спот 2,010 дол./галон, ф'ючерс 2,016 дол./галон.

19. 20 квітня компанія продає 280 тис. фунтів свинини по 87,475 центів за фунт. Ф'ючерсна ціна грудневого контракту на момент підписання форвардного контракту становить 87,975 центів за фунт. 10 грудня спотові ціни на ринку склали 83,475 центів за фунт, ф'ючерсні – 83,875 центів за фунт. Проведіть хеджеву операцію та розрахуйте результати.

20. Продавець та покупець підписали у квітні контракт на поставку у вересні 130000 бушелів соєвих бобів. Форвардний контракт було підписано з умовою здійснення поставки за спотовими цінами квітня. Проведіть хеджеву операцію для покупця і розрахуйте результати, якщо в момент підписання контракту ціни були відповідно: спот – 1416 центів/бушель, ф'ючерс 1429

центів/бушель, на момент поставки: спот 1609 центів/бушель, ф'ючерс 1612 центів/бушель.

21. Компанія із виробництва молока планує продати 352 000 фунтів знежиреного сухого молока на початку вересня. Його цільова ціна – 202 центів/фунт. 28 квітня ф'ючерсні котирування жовтневого контракту на знежирене молоко становлять 206 центів/фунт. Компанія вирішує захеджувати дану продукцію. 29 вересня компанія продає молоко за ціною – 194 центів/фунт, ф'ючерсні котирування грудневого контракту на молоко становлять 196 центів/фунт. Проведіть хеджеву операцію та розрахуйте результати.

22. Продавець та покупець підписали у квітні контракт на поставку у вересні 480 000 фунтів соєвої олії. Форвардний контракт було підписано з умовою здійснення поставки за спотовими цінами квітня. Проведіть хеджеву операцію для продавця і розрахуйте результати, якщо в момент підписання контракту ціни були відповідно: спот – 40,24 центів/фунт, ф'ючерс 40,52 центів/фунт, на момент поставки: спот 40,73 центів/фунт, ф'ючерс 40,97 центів/фунт.

23. Фермер планує зібрати 120 тис. бушелів кукурудзи на початку вересня. Його цільова ціна – 464 центів/бушель. 25 квітня ф'ючерсні котирування грудневого контракту на кукурудзу становлять 478 центів/бушель. Фермер вирішує захеджувати весь врожай. 25 вересня фермер продає свій врожай місцевому елеватору за ціною 489 центів/бушель, ф'ючерсні котирування грудневого контракту на кукурудзу становлять 496 центів/бушель. Проведіть хеджеву операцію та розрахуйте результати.

24. Компанія продала 50 тис. барелів нафти, використовуючи в якості форвардної ціни спотову ціну на момент підписання договору. Поставка нафти відбудеться через 7 місяців. Проведіть хеджеву операцію і розрахуйте результати якщо на момент укладання форвардного контракту спотова ціна на нафту становила 100,5 дол./барель, ф'ючерсна 101,4 дол./барель, на момент поставки спотова ціна на нафту становила 108,53 дол./барель, ф'ючерсна 108,97 дол./барель.

25. Фермер планує зібрати 120 тис. бушелів кукурудзи на початку вересня. Його цільова ціна – 470 центів/бушель. 25 квітня ф'ючерсні котирування грудневого контракту на кукурудзу становлять 472 центів/бушель. Фермер вирішує захеджувати весь врожай. 25 вересня фермер продає свій врожай місцевому елеватору за ціною 487 центів/бушель, ф'ючерсні котирування грудневого контракту на кукурудзу становлять 489 центів/бушель. Проведіть хеджеву операцію та обрахуйте результати.

Зміст

Мета і завдання КПЗ.....	3
Зміст КПЗ.....	3
Критерії оцінювання КПЗ	4
Графік виконання та здачі КПЗ	4
Орієнтовна структура КПЗ.....	4
Список рекомендованих джерел	5
Додаток А.....	7
Додаток Б.....	8

Болквадзе Н. І.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для виконання комплексного практичного індивідуального
завдання з дисципліни
«БІРЖОВА СПРАВА»

для студентів денної форми навчання
ступінь вищої освіти «Бакалавр»

спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність», 292 «Міжнародні економічні відносини»

Підписано до друку 18.08.2020 р.
Формат 60x84 ¹/₁₆. Гарнітура Times.
Папір офсет. Друк на дублюванні.
Умов. друк. арк. 0,82. Обл.-вид. арк. 0,94.

